

A fordító előszava
Ahmadou Kourouma: Allah nem tartozik...
 című regényéhez

amikor az Interneten egy ország romjait köpik a világba
 amikor pistike nem lehet szelídhíthetetlen sas oroszlán mert fél lába van
 amikor az egykori gyarmatosító rájön maga sem érti a helyzetet amit maga után hagyott
 amikor a „lábhoz!” után jön helikopterről pusztába kiáltott utolsó szó a „küzdjetek!” a
 rendezési terv gumicsontjáért
 amikor libéria – 85% és pistike harcolni megy ha két lába van
 amikor libériatogokongózairelefántcsontpartnigériaangolaruandaburundiszomália-
 satöbbségi-egészafrika-szabásminta

* * *

ahol a hírtelevíziós ikonográfiából ismert emelvényről szónokló tábornok képében érke-
 zett megváltó lövet a tömegbe a kamera háta mögött
 ahol az emberélet nem számít egy gyermeké még anyyira sem
 ahol nincs békesség csak a pusztulás csendes bizonyossága és a tömegsírok és talizmánok
 ahol az esőcsinálók könyörgéseit vöröskeresztes csomagok és ENSZ-kontingensek alá-
 hulló cseppjei követik vagy ismert és ismeretlen járványok
 ahol a keret leírása maga lehetne egy alkotás s az mégsem lesz minimalista attól
 ahol az írás nem fog a szón az írás ellenségévé válik hatalommá a hatalom ellenében

A Mi Kis Készen Kapott Gondolataink Banánköztársaságról.
 Hihetetlenül költséges utcakép.
 2000. Afrika.

* * *

Hogy ezt az Afrikát mutatja ő vagy egy másikat? A sajátját? A gyermekkatonákét?
 „Egészafrikát”, a „fekete-afrikai nigger-bennszülötteket”, és annak kliséit? Csak a mi készen
 kapott gondolatainkat teljesíti tablóvá s szórja szét egyben: ideje a jelen, a hely a valahol e
 szabásmintán, a velejéig korrupt Elefántcsontpart, Guinea, Gambia, Sierra-Leone, satöbbi.
 „Elbászott banánköztársaságok”.

Ő, aki maga is a francia nyugat-afrikai kontinens bolyongója, aki Elefántcsontparton szü-
 letik 1927-ben, tanul Maliban, szenegáli lövész Indokínában, egyetemista Franciaországban,
 él Togóban, miközben persona non grata az elefántcsontparti rezsim szemében, melynek
 politikai börtönét hajsza hűján megjárja. Ahmadou Kourouma*, aki a biztosítási kockázati

* *A függetlenség hajnala* (Le Soleil des indépendences, 1968), *Monné, sérelmek, kihívások* (Monné, outrages, défis, 1990), *A vadállatok szavazatára várva* (En attendant le vote des bêtes sauvages, 1998), *Allah nem tartozik...* (Allah n'est pas obligé, 2000 Renaudot-díjasa), *Az igazmondó* (Le diseur de vérité, 1974, színmű), *Yacouba, afrikai vadász* (Yacouba, chasseur africain, 1998, ifjúsági regény).

statisztika világát otthagya lesz íróvá, az Öreg Mágus, „grigiman”, aki a saját afrikai világát meséli, a nagy mai „fekete-afrikai néger bennszülött” valóság fiktív világába szórva országok mindennapi történéseit, mint valami kondérban fortyogó, részegítő varázsitalba. Öreg Mesélő, aki ezt a főzetet időről időre megkavarja és kiönti, s az orális tradíció jegyében vég telen történetfolyamként áramoltatja műveiben, újabb és újabb szereplők elbeszélésébe telve őket.

Kourouma legújabb ilyen kerete a gyerekkatona („small-soldier”) Birahima által elbeszélte élettörténet. Annak ellenére, hogy a '90-es évek Libériája valójában a történet fiktív történelmi tere, ahol mindenesetre a dolgok logikája ugyanolyan tiszta és hideg: ha a jakuk vagy a gyo-k krahn vagy géré nemzetiségűre akadnak, azt még a felkoncolás előtt, biztos ami biztos, megkínózzák, „mert a törzsi háború szabályai ezt diktálják”. A közvetlen inspiráció, – s ilyenkor mindig feltehető a kérdés, egyáltalán számít-e ez – azonban a kontinens túlsó feléről, Szomália földjéről is jön, ahonnan a történelem számunkra csak átláthatatlan etnikai káoszt jelez vissza, ahonnan az amerikai ENSZ-erő, béketeremtési szándékát feladva, vert sereggént vonult ki. Hogy Birahima története, ez az afrikai „veled is megtörténhet” Libériában játszódik, Kouroumának azt a szándékát tükrözi, hogy egy általa jól ismert közegben akarta a gyerekkatonák életének kegyetlen, mindennapi valóságát megjeleníteni. A gyerekkatonáét és Birahimáét is, a saját magához hasonlóan malinké származású kis(?)fiúét.

A regény azonban nem csak a szinte „kötelező erőszak” megjelenítése, s e történeti-etnikai káoszba scenografált írás. Nyelvről, nyelvek és idiómák interakciójáról is szól, amit Kourouma részben már *A függetlenség hajnala* olvasóinak szintén felfedett. S azok szótáraitól, amelyek az őket forgató gyerek-elbeszélő világában főleg az erőszak, a csúnya szavak és a káromkodások hiteles tolmácsolásának munkaeszközei „tubáb” (európai) és „fekete-afrikai néger” francia, malinké és pidgin között. Mert Birahima nem csupán elbeszélő, hanem fordító is egyben, elsősorban, mondja Kourouma, „a maga számára”, egy oly sokrétű és felfoghatatlan valóság megértése okán. Annak ellenére, hogy a fordításban még a szerencsés fordítói lelemények sem tudják mindig teljesen visszaadni azt a hatalmas iróniát, amivel Birahima elbeszélésén keresztül Kourouma a francia nyelvhez viszonyul.

Történik mindez olyan időben, amikor, nem kétséges, a francia nyelvű irodalomkritika is talán elérkezett az angolszász vagy hispanofón irodalmakéhoz hasonló fordulópont tudatosításához. Amikor a magyar olvasó számára Kourouma regénye a García Marquez-nél már megtapasztalt, „mágikus valóságot” feltáró történetfolyam afrikai testvéreként olvasódik. A „palabra” és a talizmánok szimbolikus világából, ami már rég nem „csak francia”, mint ahogy paradox módon nyelvében sem igazán az. *A függetlenség hajnala* után, amely, mondhatnánk, egy „más korban”, többszöri európai értetlenkedés és visszaautásítás után a multikulturális Kanadában hozta meg az első elismerést számára, Kourouma legutolsó regénye már egyértelmű siker, 2000 Renaudot-díjasa Franciaországban.